

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 9 juni 1936 kl. 12.30 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser om centralkassor för jordbrukskredit m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 30 april 1936 dagtecknad proposition nr 249 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen

dels att antaga här nedan omförmälda förslag till

- 1) lag med vissa bestämmelser om centralkassor för jordbrukskredit;
- 2) förordning angående vissa ändringar i förordningen den 3 juli 1930 (nr 317) om jordbrukets kreditkassor;
- 3) förordning om ändrad lydelse av §§ 6 och 7 förordningen den 3 juni 1932 (nr 165) angående rätt för centralkassa för jordbrukskredit att till medlemmar intaga andra ekonomiska föreningar än jordbrukskassor;
- 4) lag angående ändrad lydelse av 58 § lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet;
- 5) lag angående ändrad lydelse av 53 § lagen den 6 juni 1930 (nr 252) om kommunalstyrelse i stad;
- 6) lag angående ändrad lydelse av 54 § lagen den 6 juni 1930 (nr 259) om församlingsstyrelse;

dels ock att

1) medgiva, att tiden för återställandet till riksgäldskontoret av de svenska statens obligationer till nominellt belopp av sammanlagt 20,000,000 kronor, vilka enligt riksdagens medgivande överlämnats till svenska jordbrukskreditkassan för pantförskrivning såsom säkerhet för lån hos riksbanken, finge utsträckas beträffande hälften av obligationerna till den 30 juni 1941 och beträffande återstående hälften till den 30 juni 1946;

2) besluta den ändring i gällande bestämmelser angående överlämnandet till riksbanken av svenska statens obligationer såsom pant för envar centralkassas för jordbrukskredit förbindelser, att nuvarande maximibeloppet för obligationer höjdes från 750,000 till 1,000,000 kronor;

3) till *Jordbrukets kreditkassor: Revision av jordbrukskasserörelsen m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av . . . kronor 100,000.

I anledning av propositionen hava väckts följande motioner, nämligen motionen i första kammaren nr 433 av herr *Elof Andersson m. fl.* samt motionerna i andra kammaren nr 828 av herr förste vice talmannen *Magnusson* och nr 830 av herr *Persson* i Trången *m. fl.*

I motionerna I: 433 och II: 830, vilka äro likalydande, har föreslagits

- 1) att den föreslagna lagen med vissa bestämmelser om centralkassor för

jordbrukskredit § 1 ändrades, så att i uttrycket mindre jordbrukare ordet »mindre» utginge;

2) att i första stycket § 29 a i den föreslagna förordningen angående vissa ändringar i förordningen den 3 juli 1930 (nr 317) om jordbrukets kreditkassor tillades orden »och förvaras hos centralkassa» samt att andra stycket i paragrafen måtte utgå; samt

3) att i förordningen den 3 juli 1930 (nr 317) om jordbrukets kreditkassor bestämmelserna angående delaktighetsunderlagets fastställande för medlemskap i jordbrukskassa (§ 43 tredje stycket), ändrades i överensstämmelse med jordbrukskreditutredningens förslag.

I motionen II: 828 har hemställts om avslag å förevarande proposition.

Propositionen och motionen II: 828 hava hänvisats, såvitt angår anslag till Jordbrukets kreditkassor: Revision av jordbrukskasserörelsen m. m., till jordbruksutskottet samt i övrigt till bankoutskottet. Motionerna I: 433 och II: 830 hava hänvisats till bankoutskottet. Efter överenskommelse mellan banko- och jordbruksutskotten hava propositionen och motionerna behandlats av sammansatt banko- och jordbruksutskott.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i propositionen framlagda förslagen, ävensom i fråga om de skäl, som motionärerna andragit till stöd för sina yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen och motionerna.

Gällande bestämmelser.

De bestämmelser, som nu reglera jordbrukskasserörelsen, återfinnas i lagen den 18 juni 1915 (nr 231) innefattande vissa bestämmelser om centralkassor för jordbrukskredit ävensom förordningen den 3 juli 1930 (nr 317) om jordbrukets kreditkassor, med däri genom förordningar den 3 juni 1932 (nr 166) och den 22 juni 1934 (nr 324) vidtagna ändringar, samt förordningen den 3 juni 1932 (nr 165) angående rätt för centralkassa för jordbrukskredit att till medlemmar intaga andra ekonomiska föreningar än jordbrukskassor. Vidare böra nämnas det den 12 september 1930 utfärdade reglementet för svenska jordbrukskreditkassan (nr 337) samt tvenne kungörelser den 12 september 1930 (nr 336) och den 22 juni 1934 (nr 323) angående överlämnande till riksbanken av statsobligationer såsom pant för centralkassas förbindelser. I fråga om förvaltningsbidrag åt jordbrukets kreditkassor äro föreskrifter meddelade i en kungörelse den 13 februari 1931 (nr 17).

Beträffande det huvudsakliga innehållet av gällande bestämmelser torde få hänvisas till den i propositionen (sid. 16—21) lämnade redogörelsen.

Jordbrukskreditutredningen och dess förslag.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 december 1933 och den 22 juli 1934 har chefen för jordbruksdepartementet till utredningsmän rörande formerna för en reglering av jordbrukets kreditförhållanden tillkallat le-

damoten av riksdagens första kammare, generaltulldirektören N. R. Wohlin, tillika ordförande, verkställande ledamoten i svenska jordbrukskreditkassan, lantbrukaren N. Adler, bankdirektören N. A. V. Brolén, verkställande direktören i svenska bankföreningen, f. d. häradshövdingen Knut Dahlberg och ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren G. Hj. Svensson.

Till utredningsmännen, vilka antagit benämningen jordbrukskreditutredningen, hava, för att tagas i övervägande i samband med det utredningen lämnade uppdraget, bland annat hänskjutits vissa frågor, som avse jordbrukskasserörelsens organisation och verksamhet.

Utredningsmännen hava den 18 juli 1935, till fullföljande av sitt uppdrag i vad detsamma avsett jordbrukskasserörelsen, avlämnat betänkande med förslag till förordning om jordbrukets kreditkassor m. m. (statens offentliga utredningar 1935: 32).

Jordbrukskreditutredningens *förslag till förordning om jordbrukets kreditkassor* innefattar i huvudsak följande olikheter mot vad som enligt gällande författningar är stadgat:

Svenska jordbrukskreditkassan föreslås skola bibehållas som ett ledande och kontrollerande organ för kasserörelsen, varemot dess verksamhet med avseende å medelsanskaffningen föreslås inskränkt till att avse endast kreditförmedling; dock bör jordbrukskreditkassan kunna vid tillfälligt uppkommande, kortvarigt kreditbehov för centralkassa bistå centralkassan med erforderlig kredit, för vilken kreditgivning säkerhet emellertid icke må betingas. För fullgörande av sin sistnämnda uppgift föreslås jordbrukskreditkassan skola erhålla en checkräkningskredit hos riksbanken å högst 30 miljoner kronor. De till jordbrukskreditkassans förfogande ställda grundfundsobligationerna å tillhopa 25 miljoner kronor ävensom de till kassans förfogande ställda ytterligare obligationerna å sammanlagt 20 miljoner kronor skola däremot återtagas av staten.

Centralkassorna avse — med nyss angivna undantag — skola själva omhänderhava den erforderliga upplåningen. Beträffande centralkassornas inlåning å bankmässiga räkningar föreslås, i syfte att underlätta densamma, upphävande av flertalet av de restriktiva bestämmelser, som för närvarande gälla. Centralkassorna befrias vidare från den nu gällande ansvarigheten för jordbrukskreditkassans förbindelser. Centralkassa föreslås skola utrustas med en grundfond av statsobligationer till ett belopp av 1 till 3 miljoner kronor, allt efter storleken av kassans förbindelser; denna grundfond skall träda i stället för den nuvarande panten av dylika obligationer. Centralkassas inlåning — varmed utredningen i sitt författningsförslag förstår all den kredit, som av centralkassa begagnas — må icke utan Kungl. Maj:ts tillstånd överskrida ett belopp, motsvarande tre gånger det belopp, vartill centralkassans grundfond och reserv-(säkerhets-)fond, de till centralkassan anslutna jordbrukskassornas reservfonder samt de belopp, varmed centralkassans medlemmar äro ansvariga för kassans förbindelser, sammanlagt uppgå. För centralkassas utlåning uppställas vissa detaljregler av rent bankmässig natur, i stort sett överensstämmande med vad som i praktiken redan tillämpas. Centralkassa må bevilja kredit endast mot betryggande säkerhet; såsom säkerhet för kredit till jordbrukskassa skall enligt förslaget till centralkassan pantförskrivnas av jordbrukskassans kredittagare avlämnade länhandlingar med tillhörande säkerheter. Jordbrukskassa må icke beredas kredit till högre belopp än som motsvarar det sammanlagda lånemaximum, som gäller för jordbrukskassans medlemmar, dock med rätt för centralkassan att där-

utöver lämna jordbrukskassan kredit mot säkerhet av inteckning i fastighet, för vilken medlem i jordbrukskassan är delaktig i densamma, om och i den mån inteckningen ligger inom $\frac{6}{10}$ av fastighetens såsom delaktighetsunderlag bestämda värde. Annan till centralkassan ansluten ekonomisk förening än jordbrukskassa — i betänkandet och i det följande benämnd jordbruks-ekonomisk förening — må beredas kredit till ett belopp av 200 kronor för varje av föreningen i kassan tecknad andel; dock att centralkassan bör hava rätt att därutöver, efter medgivande av jordbrukskreditkassan, lämna föreningen kredit mot säkerhet av fastighetsinteckning, om och i den mån inteckningen ligger inom $\frac{6}{10}$ av taxeringsvärdet, där fastigheten är taxerad såsom jordbruksfastighet, och inom $\frac{4}{10}$ av sagda värde, där fastigheten är taxerad såsom annan fastighet. Centralkassas sammanlagda utlåning till jordbruksekonomiska föreningar må enligt förslaget icke överstiga $\frac{1}{5}$ av det sammanlagda lånemaximum, som gäller för medlemmarna i de till centralkassan anslutna jordbrukskassorna.

Rätt till medlemskap i jordbrukskassa äger enligt förslaget endast i Sverige bosatt svensk medborgare, som är ägare eller brukare av jordbruksfastighet eller viss annan därmed likställd fastighet, ävensom svenskt aktiebolag, som har till ändamål att idka jordbruk; dock må såsom medlem intagas vissa kassefunktionärer, ändå att de icke äga eller bruka fastighet, varom nyss sagts. Delaktighetsunderlaget föreslås utökat till att omfatta fastighetens sammanlagda jordbruks- och skogsvärden enligt gällande taxering. För nyssnämnda såsom annan fastighet taxerade, men i förevarande hänseende med jordbruksfastighet likställda fastigheter gäller taxeringsvärdet såsom delaktighetsunderlag. För jordbrukskassornas utlåningsverksamhet föreslås, liksom i fråga om centralkassornas, vissa detaljföreskrifter av rent bankmässig natur, varjämte närmare föreskrifter lämnas om de säkerheter, som skola presteras för erhållande av lån hos jordbrukskassa. Medlems lånemaximum föreslås allttjämt skola utgöra 200 kronor för varje andel, varmed medlemmen är delaktig i kassan. I fråga om medlems rätt att därutöver erhålla kredit mot säkerhet av fastighetsinteckning föreslås en av de ändrade reglerna om delaktighetsunderlag föranledd bestämmelse, att dylikt lån må beviljas, om och i den mån inteckningen ligger inom $\frac{6}{10}$ av fastighetens såsom delaktighetsunderlag bestämda värde. Vidare föreslås, att jordbrukskassa skall befrias från den för närvarande gällande föreskriften om skyldighet att vid medlems avgång ur kassan kungöra avgången i vissa tidningar; avgången föreslås i stället skola anmälas till vederbörande centralkassa, där anmälningarna skola ordnas och hållas tillgängliga för den, som därav önskar taga del.

Ytterligare föreslår jordbrukskreditutredningen, att kasserörelsen skall ställas under tillsyn av en för ändamålet inrättad central, statlig jordbrukskassainspektion, i samband varmed den nuvarande tillsynen genom av länsstyrelserna förordnade allmänna ombud föreslås skola upphöra.

Reservationer hava avgivits dels av herr Adler, dels ock av herrar Brolén och Dahlberg.

Herr *Adlers* reservation innebär i huvudsak följande avvikelser från det av utredningens majoritet framlagda förslaget:

Svenska jordbrukskreditkassan föreslås bibehållen såsom upplånande organ; likaså bibehålles centralkassornas ansvarighet för jordbrukskreditkassans förbindelser. För att öka jordbrukskreditkassans lånemöjligheter föreslås dels en höjning av grundfonden till 45 miljoner kronor, dels ock en bestämmelse, enligt vilken såsom säkerhet för jordbruks-

kreditkassans upplåning skola tjäna de förbindelser, som centralkassorna för erhållna lån utfärda till jordbrukskreditkassan, ävensom, till häremot svarande belopp, till centralkassorna av dessas låntagare avlämnade förbindelser med tillhörande hypotek. Samtidigt föreslås skyldighet för centralkassa att ställa sina säkerhetshandlingar under offentlig vård. Jordbrukskreditkassans upplåningsrätt föreslås begränsad till tre gånger beloppet av kassans grundfond. Då enligt reservantens förslag centralkassa icke skall syssla med upplåning och följaktligen icke behöver statsgaranti beräknad härför, föreslås, att centralkassas grundfond skall fastställas till ett belopp, motsvarande $\frac{1}{5}$ av inlåningen, dock lägst 100,000 kronor och högst 1,500,000 kronor. Lika med majoriteten föreslår reservanten borttagande i huvudsakliga delar av de restriktiva bestämmelser, som för närvarande gälla för centralkassornas inlåning å bankmässiga räkningar. Som säkerhet för centralkassans inlåning föreslås skola tjäna de förbindelser, som av dess låntagare avlämnas, jämte tillhörande hypotek. Till belopp, som minst motsvarar centralkassans inlåning efter avdrag av ineliggande kassa samt vissa banktillgodohavanden, skola kassans säkerhetshandlingar vara ställda under offentlig vård av ombud, som förordnas av den föreslagna jordbrukskassainspektionen. Närmare föreskrifter om anordnandet av den offentliga vården av säkerhetshandlingarna föreslås skola meddelas av Kungl. Maj:t. Vad slutligen angår jordbruksekonomisk förenings lånerätt mot säkerhet av in-teckning i fastighet, vilken är taxerad såsom annan fastighet, föreslås ökad lånerätt så till vida, att kredit må beviljas, om och i den mån in-teckningen ligger inom $\frac{5}{10}$ av taxeringsvärdet.

Herrar *Brolén* och *Dahlberg* föreslå, att den checkräkningskredit hos riksbanken, som bör upplåtas till jordbrukskreditkassan, ej fastställas till högre belopp än 25 miljoner kronor och att det vid fattandet av detta beslut tillika bestämmes, att krediten skall vid angiven tidpunkt, senast den 1 juli 1938, sänkas till avsevärt lägre belopp, som finnes böra skäligen motsvara kreditens ändamål att utgöra en kassareserv för rörelsen. Vidare föreslå reservanterna med hänsyn till den utomordentliga omfattningen av den organisation, som den föreslagna jordbrukskassainspektionen skulle få att övervaka, att åt inspektionen beredes möjlighet att till sitt biträde förordna allmänna ombud vid de centralkassor, beträffande vilka behov därav framträder.

Över jordbrukskreditutredningens förslag hava *yttranden* avgivits av ett stort antal myndigheter och korporationer.

Propositionens innehåll.

Som av det förut anförda framgår, har jordbrukskreditutredningen framlagt förslag till helt ny förordning om jordbrukets kreditkassor, avsedd att ersätta såväl förordningen den 3 juli 1930 om jordbrukets kreditkassor som förordningen den 3 juni 1932 angående rätt för centralkassa för jordbrukskredit att till medlemmar intaga andra ekonomiska föreningar än jordbrukskassor. I åtskilliga av de inkomna yttrandena har emellertid ifrågasatts (se propositionen sid. 25—27), huruvida det kunde vara lämpligt att redan nu — kort tid efter det kasserörelsen senast varit föremål för vittgående reformer — ånyo skrida till mera genomgripande förändringar av rörelsens orga-

nisation och arbetssätt. I flera yttranden har i samband därmed framhållits, att kasserörelsen icke borde bli föremål för en ny omorganisation utan att samtidigt förhållandet mellan å ena sidan kasserörelsen och å andra sidan sparbankerna och aktiebolaget jordbrukarbanken bleve föremål för reglering. Därjämte har anförts, att frågan om inrättandet av en jordbrukets centrala kreditanstalt borde upptagas till övervägande, innan åtgärder för omorganisation av kasserörelsen vidtoges.

Föredragande departementschefen har härutinnan anförts:

Efter genomförandet av 1930 års reform har jordbrukskasserörelsen gått avsevärt framåt. Från utgången av år 1929 till utgången av år 1935 har sålunda antalet jordbrukskassor ökat från 173 till 771, antalet medlemmar i jordbrukskassorna från 12,566 till 73,071 och utlåningen från 14.16 miljoner kronor till 56.81 miljoner kronor. Även om denna utveckling icke i allo motsvarar, vad man år 1930 förväntade, synas dock de gjorda framstegen vara så goda, att man icke redan nu — endast ett fåtal år efter den senaste reformen — bör, i syfte att ytterligare främja kasserörelsen, skrida till en fullständig omarbetning av de för densamma gällande författningar. Däremot böra givetvis detaljändringar vidtagas i de punkter, där, enligt vad de gångna årens erfarenheter visa, sådana äro av nöden.

I vissa remissyttranden har framförts den synpunkten, att kasserörelsen icke borde bli föremål för en ny omorganisation, utan att samtidigt förhållandet mellan å ena sidan kasserörelsen och å andra sidan sparbankerna och aktiebolaget jordbrukarbanken bleve föremål för reglering. Med hänsyn till vad jag nyss anförts har jag ej anledning att nu närmare gå in på denna fråga. Emellertid torde böra påpekas, att om än olika kreditförmedlingsorgan i mycket hava gemensamma ändamål, de likväl i vissa avseenden företräda så skilda intressen, att försiktighet bör iakttagas i fråga om en inbördes reglering från det allmännas sida av ifrågavarande organs verksamhetsområden. Vad nu sagts får givetvis icke innebära, att ej ur allmän synpunkt vissa påpekanden beträffande kasserörelsens verksamhet kunna vara på sin plats. Sålunda läser ej kunna bestridas, att större krediter till de jordbruksekonomiska föreningarna kunna medföra sådan ensidighet i centralkassornas kreditgivning och därmed även innebära så oförutsebara risker, att kasserörelsen har anledning att härvidlag iakttaga stor försiktighet. Vidare torde böra understrykas, att då staten i principiellt samma syfte understödjer både hypoteksföreningar och jordbrukskassor, konkurrens från de senares sida med nämnda föreningar om primärkrediter icke kan anses önskvärd.

Vad angår frågan om inrättandet av en central kreditanstalt för jordbruket med anknytning till kasserörelsen torde densamma med hänsyn till kasserörelsens nuvarande omfattning icke för närvarande vara aktuell.

I enlighet med vad departementschefen sålunda anförts, har i propositionen icke föreslagits någon fullständig omarbetning av 1930 och 1932 års förordningar i ämnet, utan har i denna del allenast föreslagits vissa ändringar i nämnda båda författningar.

Propositionen innebär i huvudsak följande: I fråga om upplåningsverksamhetens ordnande (propositionen sid. 28—41) föreslås endast vissa detaljändringar, avsedda att öka svenska jordbrukskreditkassans lånemöjligheter. För att bereda kasserörelsen möjligheter att bättre utnyttja de hos kassorna liggande säkerheterna föreslås sålunda, att i förordningen om jordbrukets

kreditkassor upptagas *dels* stadgande att såsom säkerhet för jordbrukskreditkassans upplåning skola tjäna de förbindelser, som centralkassorna för erhållna lån utfärda till jordbrukskreditkassan, ävensom, till häremot svarande belopp, till centralkassorna av dessas låntagare avlämnade förbindelser med tillhörande hypotek, *dels* stadgande att såsom säkerhet för centralkassans upp- och inlåning skola tjäna de förbindelser, som av dess låntagare avlämnas, jämte tillhörande hypotek, *dels* föreskrifter angående offentlig vård av centralkassans säkerhetshandlingar i den utsträckning, som angives i den Adlerska reservationen, *dels ock* de av jordbrukskreditutredningen föreslagna bestämmelserna angående skyldighet för jordbrukskassa att till vederbörande centralkassa pantförskriva vissa lånehandlingar med tillhörande säkerheter, angående beskaffenheten av de säkerheter, som må av jordbrukskassa godtagas, samt angående beskaffenheten av de säkerheter, som skola presteras vid lån från centralkassa till jordbruksekonomisk förening. Vidare föreslås i propositionen, i syfte att under de närmaste åren bereda kasserörelsen en viss lättnad, att jordbrukskreditkassan medgives förlängd tid för återställande av de statsobligationer å tillhoppa 20 miljoner kronor, vilka av 1933—1935 års riksdagar ställts till kassans förfogande med rätt för kassan att använda dem till pantförskrivning för lån i riksbanken och med skyldighet för kassan att återställa dem till ett belopp av 5 miljoner kronor senast den 30 juni 1938 och till återstående belopp senast den 30 juni 1940; i propositionen föreslås att tiden för återställandet av obligationerna må utsträckas beträffande hälften av obligationerna till den 30 juni 1941 och beträffande återstående hälften till den 30 juni 1946. I fråga om centralkassornas rätt till inlåning å bankmässiga räkningar (propositionen sid. 41—49) överensstämmer propositionen med jordbrukskreditutredningens förslag utom beträffande frågan om centralkassans skyldighet att hålla kassareserv. Medan kassareserven enligt sistnämnda förslag skulle få redovisas bl. a. i vissa reverser och växlar, föreslås i propositionen — då såsom riksgäldsfullmäktige i sitt yttrande framhållit bankmässiga former med avseende å inlåningen höra motsvaras av en lika bankmässig likviditet — att kassareserven skall redovisas i tillgångar, vilka kunna med lätthet förvandlas i penningar. Enligt vad departementschefen anfört, tillkomme det den föreslagna inspektionsmyndigheten att utfärda närmare föreskrifter angående vilka tillgångar, som finge godkännas som kassareserv. Vidare föreslås i propositionen sådana ändringar i lagarna om kommunalstyrelse på landet, kommunalstyrelse i stad och församlingsstyrelse, att centralkassa skall äga att mottaga även kommunala medel och församlings medel. I propositionen föreslås därjämte, i samband med att de hittillsvarande restriktiva bestämmelserna för inlåningen föreslås ändrade, *dels* att gränsen för centralkassans maximala inlåningsrätt höjes från nuvarande två till tre gånger den ansvarighet, som de till kassan anslutna jordbrukskassorna sammanlagt hava för centralkassans förbindelser, med rätt för Kungl. Maj:t att i särskilt fall medgiva en höjning till fyra gånger nämnda ansvarighet, *dels ock* att sådan ändring beslutes i gällande bestämmelser angående överlämnande till riksbanken av svenska sta-

tens obligationer såsom pant för envar centralkassas förbindelser, att nuvarande maximibeloppet för obligationer höjes från 750,000 till 1,000,000 kronor. En ändring av reglerna för centralkassornas inlåningsrätt medför att även 1915 års lag innefattande vissa bestämmelser om centralkassor för jordbrukskredit måste ändras. Propositionen innebär i denna del, i enlighet med vad utredningsmännen förordat, förslag om utfärdandet av helt ny författning i ämnet, kompletterad med vissa bestämmelser angående motbok och annat av centralkassa utfärdat bevis om insättning av medel hos kassan ävensom angående insatta medel, som tillhöra omyndig. Vad därefter angår frågan om anordnandet av en central statlig inspektionsmyndighet för kasserörelsen (propositionen sid. 49—55) har — i fråga om lämpligheten av att inrätta en dylik inspektion — samma uppfattning kommit till synes i propositionen som i jordbrukskreditutredningens betänkande. I vissa detaljfrågor avviker däremot propositionen från utredningsmännens förslag. Sålunda föreslås i propositionen att inspektionen skall anförtros icke åt en fristående inspektionsmyndighet, vilket utredningsmännen tänkt sig, utan åt bank- och fondinspektionen. Vidare föreslås, att inspektionsmyndigheten skall äga att förordna allmänt ombud vid sådan centralkassa, där behov av sådant ombud framträder. I övrigt äro de föreslagna bestämmelserna avfattade efter mönster av bank- och sparbankslagarnas motsvarande bestämmelser. Bank- och fondinspektionens merkostnader i anledning av den föreslagna inspektionsverksamheten beräknas i propositionen uppgå för nästkommande budgetår till ett belopp av 40,000 kronor. Angående täckandet av sagda belopp har föredragande departementschefen anfört:

De kostnader, som enligt vad nu beräknats skulle uppstå för bank- och fondinspektionens tillsyn över jordbrukskasserörelsen, böra, i anslutning till vad som gäller i fråga om utgifterna för tillsynen över bankväsendet, gäldas av de kontrollerade institutionerna själva. Erforderligt belopp för täckande av tillsynskostnaderna bör med den budgettekniska anordning, som tillämpas beträffande finansieringen av bank- och fondinspektionen, redovisas under inkomstiteln »Bidrag till bankinspektionen» samt över det å sjunde huvudtiteln uppförda anslaget »Avsättning till bankinspektionens fond» tillföras denna fond, från vilken kostnaderna sedermera få bestridas. I samband med beslut om erforderliga ändringar i staten för bank- och fondinspektionen torde Kungl. Maj:t böra vidtaga de ändringar i nuvarande regler för belastningen av bankinspektionens fond, som påkallas av den förordade anordningen.

I anledning av vad nu föreslagits synes höjning böra ske av nyssnämnda inkomstitel och avsättningsanslag. Frågan härom torde i annat sammanhang komma att upptagas av chefen för finansdepartementet.

Rätteligen borde det för täckande av tillsynskostnaderna erforderliga beloppet uttagas av de olika jordbrukskreditkassorna i förhållande till omfattningen av deras verksamhet. Då emellertid grunderna för kassornas andel i tillsynskostnaderna ej kunna bestämmas utan en närmare utredning, torde tillsvidare en annan utväg böra sökas, så mycket mer som uttagandet av dessa andelar för närvarande sannolikt skulle förutsätta en ökning av kassornas förvaltningsbidrag med därav föranledd omläggning av grunderna för detta bidrag. Jag vill med hänsyn härtill förorda, att hela beloppet gäldas av jordbrukskasserörelsens gemensamma centralorgan, svenska jord-

brukskreditkassan. För möjliggörande härav torde för nästkommande budgetår böra vidtagas en motsvarande höjning av det belopp, som från reservationsanslaget till revision av jordbrukskasserörelsen m. m. ställes till kassans disposition.

I anslutning till vad sålunda förordats och då jag ej vill motsätta mig, att medel för revisions-, instruktions- och organisationsverksamhet inom jordbrukskasserörelsen anvisas till det belopp av 60,000 kronor, som styrelsen för svenska jordbrukskreditkassan föreslagit, tillstyrker jag att förutnämnda reservationsanslag för nästkommande budgetår bestämmes till (60,000 + 40,000) 100,000 kronor. Jag förutsätter härvid, att till de ombud för tillsyn å centralkassornas verksamhet, som må komma att förordnas av bank- och fondinspektionen, får från detta anslag utgå ersättning i överenstämmelse med vad för närvarande gäller beträffande de av länsstyrelserna förordnade allmänna ombuden.

Erforderliga närmare bestämmelser rörande anslaget disposition torde få meddelas av Kungl. Maj:t.

Propositionen innehåller vidare förslag till ändring av vissa andra bestämmelser angående kasserörelsen. Sålunda föreslås (propositionen sid. 55—56) ändrade föreskrifter i fråga om rätten till medlemskap i jordbrukskassa, innebärande att till medlem icke får — med undantag för vissa kassefunktionärer — antagas annan än i Sverige bosatt svensk medborgare, som är ägare eller brukare av jordbruksfastighet eller därmed likställd fastighet; därjämte äger jordbruksidkande aktiebolag bliva medlem av kassan. Den föreslagna bestämmelsen utesluter sålunda icke, vilket det av utredningsmännen förordade stadgandet gjorde, att den, som en gång blivit medlem, får kvarstå även om han senare upphört att vara jordbrukare. Bestämmelserna torde, anför departementschefen, böra kompletteras med sådan ändring i kungörelsen den 13 februari 1931 angående förvaltningsbidrag åt jordbrukets kreditkassor, att dylikt bidrag icke må utgå för andra medlemmar än jordbrukare. I fråga om delaktighetsunderlagets beräkning föreslås i propositionen (sid. 56—59) ingen annan ändring än att med jordbruksfastighet bör likställas sådan såsom annan fastighet taxerad mindre fastighet, vilken användes av hantverkare eller annan arbetare, som beredes sin väsentliga selsättning av idkare av jordbruk eller därmed jämförlig verksamhet. I propositionen har sålunda icke upptagits den av utredningsmännen förordade bestämmelsen om utökningen av delaktighetsunderlaget till att omfatta även fastighetens taxerade skogsvärde, lika litet som den därmed sammanhängande, av utredningsmännen likaledes föreslagna bestämmelsen angående rätt till primärkredit, om och i den mån in-teckning ligger inom $\frac{1}{10}$ av fastighetens sålunda utökade delaktighetsunderlag. Liksom utredningsmännens förslag innehåller även propositionen (sid. 59—60) förslag till detaljerade bestämmelser angående formerna för jordbrukskassornas respektive centralkassornas kreditgivning, dock att vissa olikheter föreligga mellan förslaget och propositionen. Enligt utredningsmännens förslag må nämligen kredit i räkning beviljas endast på viss tid, högst ett år, varemot enligt propositionen sådan kredit jämväl må beviljas på viss tids, högst tre månaders, uppsägning. I fråga om sättet för bekantgörande av medlems avgång ur

jordbrukskassa överensstämmer propositionen (sid. 60—62) med utredningsmännens förslag. I samband med att avgången föreslås skola bekantgöras allenast på så sätt, att underrättelse därom lämnas till vederbörande centralkassa, föreslås även ett förbud för jordbrukskassa att förskaffa sig kredit utan medgivande av centralkassans styrelse. Slutligen föreslås i propositionen (sid. 62—65) en utvidgning av de jordbruksekonomiska föreningarnas lånerätt till att omfatta, utöver andelskrediten, primärkredit om och i den mån inteckningen ligger inom $\frac{6}{10}$ av fastighetens jordbruksvärde enligt gällande taxering, där fastigheten är taxerad såsom jordbruksfastighet, och inom $\frac{4}{10}$ av taxeringsvärdet, där fastigheten är taxerad såsom annan fastighet. För beviljande av dylik primärkredit fordras emellertid medgivande av styrelsen för svenska jordbrukskreditkassan. Någon utökning av centralkassans sammanlagda länemaximum för utlåning till jordbruksekonomiska föreningar föreslås icke i propositionen. I fråga om tiden för ikraftträdandet av de nya bestämmelserna föreslås i propositionen (sid. 65—66), att desamma skola träda i kraft den 1 juli 1936. Därjämte föreslås erforderliga övergångsbestämmelser.

Utskottets yttrande.

Utskottet finner de av Kungl. Maj:t framlagda förslagen i stort sett välgrundade. Utskottet har emellertid vid sin granskning funnit anledning framföra vissa allmänna erinringar, varjämte utskottet ansett sig böra i några punkter vidtaga ändringar i de föreslagna bestämmelserna. I den mån de av utskottet vidtagna ändringarna hänföra sig till särskilda paragrafer i författningsförslagen, kommer utskottet att behandla dem vid den detaljgranskning, vartill utskottet senare skall återkomma.

I åtskilliga av de yttranden, som avgivits över jordbrukskreditutredningens betänkande, har framhållits, att förhållandet mellan å ena sidan jordbrukskasserörelsen och å andra sidan vissa andra kreditinstitutioner, såsom aktiebolaget jordbrukarbanken, sparbankerna och hypoteksföreningarna, borde bliva föremål för vissa reglerande åtgärder, innan kasserörelsen ånyo omorganiserades. Liknande synpunkter hava framförts även i motionen II: 828. Föredragande departementschefen har emellertid, vid det förhållandet att de i propositionen föreslagna bestämmelserna endast innebure detaljändringar, funnit sig sakna anledning att gå närmare in på denna fråga. Departementschefen har dock samtidigt framhållit, att om än de olika kreditförmedlingsorganen i mycket hade gemensamma ändamål, de likväl i vissa avseenden företrädde så skilda intressen, att försiktighet borde iakttagas i fråga om en inbördes reglering från det allmännas sida av ifrågavarande organs verksamhetsområden. Utskottet vill för sin del understryka, att så som förhållandena utvecklats sig, den frågan måste övervägas, i vad mån reglerande åtgärder på ifrågavarande område kunna vara påkallade. Lika med departementschefen anser utskottet emellertid, att försiktighet bör iakttagas vid

denna reglering. Utskottet vill endast ytterligare tillägga, att vissa reglerande åtgärder givetvis lättare kunna åstadkommas, om man icke väntar för länge därmed, utan genomför desamma innan motsatsförhållandet mellan de berörda institutionerna kanske ännu mera skärpts.

I fråga om centralkassornas rätt till inlåning å bankmässiga räkningar har i propositionen föreslagits sådana bestämmelser, att centralkassa skall äga att inlåna medel från allmänheten även å checkräkning. Föredragande departementschefen har dock i denna del givit uttryck åt en viss tvekan, ehuru han likväl, med hänsyn till de föreslagna stränga bestämmelserna angående kassareserv, funnit sig kunna tillstyrka fri inlåningsrätt även å checkräkning. I motionen II: 828 har även uttalats starka tvivel mot lämpligheten av att tillerkänna centralkassorna en dylik inlåningsrätt. Utskottet har visserligen icke funnit tillräckliga skäl föreligga för att avstyrka propositionen i denna del, men vill dock understryka, att även om centralkassorna tillerkännas fri inlåningsrätt å checkräkning, kassorna likväl torde böra låta sig angeläget vara att vid utövandet av denna rätt iakttaga försiktighet. Det torde nämligen vara ofrånkomligt, att centralkassorna icke äro så konstruerade, att de lämpa sig för dylik inlåning från större, direkt affärsbetonade kunder. Utskottet vill vidare i detta sammanhang framhålla att, därest centralkassorna, såsom föreslagits, skola tillerkännas rätt att driva fullständig bankrörelse, förordningen om jordbrukets kreditkassor synes böra kompletteras med vissa bestämmelser i syfte att göra öppnandet av avdelningskontor beroende på offentlig myndighets prövning. Det må erinras om att liknande bestämmelser gälla för affärsbankerna (se lagen om bankrörelse 52 a §). De av utskottet sålunda föreslagna bestämmelserna torde böra upptagas i en ny paragraf, betecknad § 31 a, och innehålla att centralkassa icke äger utan bank- och fondinspektionens tillstånd utöva verksamhet vid avdelningskontor å annan ort än där huvudkontoret är beläget samt att dylikt tillstånd må meddelas, när verksamheten finnes kunna vara till nytta för det allmänna.

Gällande författningar sakna föreskrift angående skyldighet för centralkassa att likvidera, då fonderna nedgått till visst belopp eller kassan eljest lidit vissa förluster. Icke heller innehåller vare sig jordbrukskreditutredningens förslag eller propositionen bestämmelser av antydd art. I motionen II: 828 framhålles emellertid, att frågan om när centralkassa är skyldig att träda i likvidation borde bliva föremål för reglering. Utskottet delar i denna punkt motionärens uppfattning. Skola centralkassorna driva full bankrörelse, är det icke blott av god ordning betingat utan ur säkerhetssynpunkt direkt påkallat, att tydliga lagbestämmelser finnas angående när centralkassa är skyldig att träda i likvidation. Då emellertid frågan om föreskrifternas närmare utformning torde böra bliva föremål för övervägande och utredning, torde riksdagen böra i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning angående berörda fråga samt för 1937 års riksdag framlägga förslag till erforderliga bestämmelser i ämnet.

Utskottet delar föredragande departementschefens uppfattning angående

frågan om rätt till medlemskap i jordbrukskassa. Till förebyggande av missbruk av rätten till förvaltningsbidrag torde, såsom departementschefen yttrat, de ifrågavarande bestämmelserna böra kompletteras med sådana ändringar i kungörelsen den 13 februari 1931 angående förvaltningsbidrag åt jordbrukets kreditkassor, att dylikt bidrag icke må utgå för andra medlemmar än ägare eller brukare av jordbruksfastighet eller därmed likställd fastighet.

I propositionen föreslås, att jordbruksekonomisk förening skall äga att, efter medgivande av styrelsen för svenska jordbrukskreditkassan, erhålla primärkredit hos centralkassa icke blott mot säkerhet av in-teckning i jordbruksfastighet utan även mot in-teckning i annan fastighet, om ock i den mån in-teckningen ligger inom $\frac{4}{10}$ av taxeringsvärdet. Departementschefen har i denna del yttrat att, då dylik belåning innebure en nyhet för kasserörelsen och för övrigt fölle utom rörelsens egentliga program, gränsen för denna belåningsrätt borde bestämmas så pass snävt som till nyssnämnda $\frac{4}{10}$ av taxeringsvärdet. Utskottet delar till fullo departementschefens uppfattning i berörda fråga. Med hänsyn till dessa krediters ofta mera ovissa och riskfyllda karaktär vill utskottet därutöver framhålla att, även om rätt till primärkredit intill $\frac{4}{10}$ av taxeringsvärdet enligt författningen medgives, kassorna också inom sagda gräns böra visa stor försiktighet vid krediters beviljande.

Vad därefter angår de i propositionen framlagda förslagen om utsträckande av tiden för återställandet av vissa till svenska jordbrukskreditkassan överlämnade obligationer å tillhoppa 20,000,000 kronor, om höjning av nuvarande maximibeloppet för de till riksbanken såsom pant för centralkassornas förbindelser överlämnade obligationerna från 750,000 till 1,000,000 kronor för kassa, samt om anvisande för nästkommande budgetår av ett reservationsanslag av 100,000 kronor till *Jordbrukets kreditkassor: Revision av jordbrukskasserörelsen m. m.*, får utskottet tillstyrka bifall till sagda förslag. Utskottet vill emellertid i anslutning därtill som sin mening uttala — och denna mening delas uppenbarligen även av föredragande departementschefen — att kasserörelsen måste så handhavas att den snarast möjligt blir självständig och självförsörjande; självklart är att därvid från kasserörelsens egen sida varje sådan utväg måste noggrant prövas, som kan tänkas befordra en sådan utveckling.

I fråga om den budgettekniska anordningen för finansieringen av bank- och fondinspektionens kostnader för tillsynen av jordbrukskasserörelsen får utskottet som sin mening uttala, att det för täckande av sagda kostnader avsedda beloppet bör tillföras en särskild fond och icke över anslaget »Avsättning till bankinspektionens fond» tillföras denna fond. Därest från sistnämnda fond skulle täckas dels kostnaderna för inspektion av bankerna, dels ock kostnaderna för kasseinspektionen, synes nämligen en sammanblandning av medlen lätt kunna uppstå. Utskottet vill tillägga, att, enligt vad till utskottets kännedom kommit, bank- och fondinspektionen i denna del är av samma uppfattning som utskottet.

Utskottet övergår därefter till en detaljgranskning av några av bestämmelserna i den föreslagna förordningen angående vissa ändringar i förordningen den 3 juli 1930 om jordbrukets kreditkassor.

§ 9.

Då utskottet, på sätt nedan vid behandlingen av § 29 a närmare utvecklas, föreslår att offentlig vård av centralkassas säkerhetshandlingar icke skall förekomma, vill utskottet i överensstämmelse därmed föreslå att andra stycket av § 9 måtte utgå.

§ 26.

Enligt det i propositionen framlagda förslaget skulle centralkassa äga att bevilja såväl reverslån som kredit i räkning antingen på viss tid, högst ett år, eller ock på viss tids, högst tre månaders, uppsägning.

I motionen II: 828 anföres i denna del följande:

Vad formerna för kassornas kreditgivning angår, bör det i propositionen framlagda förslaget, att kredit i räkning skulle kunna beviljas på viss tids, högst 3 månaders, uppsägning, icke under några omständigheter läggas till grund för lagstiftning. Först och främst kan påpekas, att dylik rätt icke tillkommer någon kreditinrättning här i landet. Skälet är naturligen det, att omprövning av dylik kredit bör ske tid efter annan och att dylik kredit endast plägar lämnas mot vad man kallar värdebeständig säkerhet. Dylik omprövning kan icke tänkas ske tillräckligt ofta, om den bestämmelsen gäller, att kredit får lämnas på obegränsad tid med viss tids uppsägning. Om krediten däremot lämnas på viss fixerad tid, kommer en fortlöpande prövning av låntagarens och hypotekets värde att ske, och detta är för jordbrukskassorna desto betydelsefullare, som deras utlåning i princip hänför sig till sekundär- och tertiärkreditens område. Även ur kassornas egen synpunkt torde det vara bättre att rätt till lämnande av kredit i räkning med viss uppsägning borttoges. Det är nämligen psykologiskt lättare för en kreditgivare att säga nej till en kredit om låntagaren själv måste ansöka om kreditens förnyande, än om det ankommer på vederbörande kreditgivare att säga upp lånet.

Vad motionären sålunda anfört, synes utskottet förtjänt av beaktande. Det må i samband härmed erinras om, att affärsbankernas, av Kungl. Maj:t fastställda bolagsordningar regelmässigt föreskriva, att »kredit i checkräkning må beviljas på högst ett år»; checkräkningskredit på viss tids uppsägning får sålunda icke beviljas. Utskottet vill för sin del föreslå, att motsvarande föreskrift meddelas även för centralkassornas vidkommande. Därutöver vill utskottet emellertid föreslå en annan ändring i förevarande paragraf, nämligen i fråga om rätten att bevilja reverslån på viss tids uppsägning. Det framlagda förslaget ger icke några föreskrifter angående beskaffenheten av de säkerheter, som skola få godtagas vid dylik uppsägningskredit. Till god bankordning torde emellertid höra att bevilja uppsägningslån endast mot så kallad värdebeständig säkerhet, varmed brukar förstås fastighetsinteckningar eller obligationer. Utskottet vill även i denna del hänvisa till affärsbankernas bolagsordningar, vilka pläga föreskriva att, om

pant av fastighetsinteckning eller obligationer blivit ställd, lån må beviljas på viss tids, högst tre månaders, uppsägning. Motsvarande föreskrifter föreslår utskottet skola gälla även för centralkassornas del.

§ 29 a.

I propositionen föreslås under § 29 a bland annat vissa bestämmelser angående offentlig vård av centralkassas säkerhetshandlingar.

I de likalydande motionerna I: 433 och II: 830 anföres härom:

Med avseende på denna fråga synes böra framhållas, att den offentliga vården måste ordnas på sådant sätt, att densamma icke lägger hinder i vägen för kasserörelsens skötsel på ett praktiskt och ur olika synpunkter tillfredsställande sätt. Vad först den del av säkerhetshandlingarna beträffar, vilken representeras av växlar, ligger det sålunda i sakens natur, att dessa måste vara ständigt tillgängliga för de olika transaktioner, som här komma i fråga. Detsamma gäller till viss grad även beträffande övriga lånehandlingar, enär även dessa tidvis behöva disponeras för olika åtgärders vidtagande. Sålunda måste exempelvis in-teckningshandlingar, beträffande vilka anteckning jämlikt lagen den 15 juni 1934 sker hos inskrivningsdomare, utlämnas under härför erforderlig tid; lånehandlingar kunna, ehuru de materiellt äro av den beskaffenhet, att de godtagits som säkerhet för kredit, brista i ett eller annat formellt hänseende och därför behöva disponeras under den tid, som åtgår för kompletterings verkställande; avsöndringar och avstyckningar från in-tecknad fastighet medföra nödvändigheten att omreglera säkerheterna o. s. v. Med hänsyn härtill få vi hemställa om sådan ändring av § 29 a, att i första stycket orden »och förvaras hos centralkassa» tillägges samt att andra stycket i paragrafen må utgå.

Vidare anföres i motionen II: 828 följande:

Någon anledning att ställa ifrågavarande säkerhetshandlingar under offentlig vård föreligger icke, såvida hypoteken skola gälla för rörelsen i dess helhet och ej skola pantförskrivs som säkerhet till viss tredje man eller för av rörelsen utgivna obligationer. Det torde förtjäna påpekas, att offentlig vård av säkerhetshandlingar plägar förekomma endast i de fall, då densamma pantförskrivs till säkerhet för viss tredje man och även då endast i de fall, då krediten är av mera långvarig natur. Det synes högst osannolikt att det föreslagna förfarandet med offentlig vård skulle kunna främja kasserörelsens kapitalanskaffning, emedan sparkapitalets misstro mera torde gälla säkerheten än förvaringsanordningarna. Varken herr Adler eller departementschefen hava givit någon övertygande motivering härför; den sistnämnde säger blott, att ett dylikt resultat ej synes uteslutet. Då en offentlig vård skulle bliva synnerligen opraktisk och betungande, framför allt med hänsyn till den kortfristiga utlåning, som skall och bör utgöra huvuddelen av kasserörelsens utlåning, och då det för övrigt måste visa sig omöjligt att därvid åstadkomma en så effektiv och smidig samt tillika billig vård av säkerhetshandlingarna från offentlig myndighets sida, att fördelarna komma att uppväga kostnaderna och nackdelarna i övrigt, torde offentlig vård ej böra ifrågakomma. Man bör betänka, att en dylik anordning skulle kräva ett icke obetydligt antal allmänna ombud med skyldighet att övervaka och handhava kasserörelsens i tre led hypotiserade värdehandlingar, vilka på grund av sin rörlighet fordra ett stort mått av arbete. Fordringarna på dessa ombud, vilka måste tjänstgöra dagligen och besitta goda kunskaper i juridiska och banktekniska frågor, måste ställas mycket höga, och

kostnaden för statsverket för dessa allmänna ombud torde icke komma att understiga 100,000 kronor. Med det sagda har jag givetvis icke på något sätt velat vända mig mot det förfarande som tillämpas av Mälarprovinsernas centralkassa, nämligen att alla lånehandlingar insändas till centralkassan. Men från ett dylikt förfarande till en av viss myndighet utövad offentlig vård av handlingarna är steget långt.

Även utskottet ställer sig tvivlande till, att det föreslagna systemet med offentlig vård av säkerhetshandlingarna skulle medföra sådana fördelar, att de kunna anses överväga de praktiska svårigheter, som oundvikligen medfölja ett sådant system. Föredragande departementschefen har anfört, att det icke syntes uteslutet, att en anordning med offentlig vård av säkerhetshandlingarna kunde främja kasserörelsens kapitalanskaffning. Vid bedömandet av värdet av den föreslagna anordningen bör man emellertid enligt utskottets mening särskilt beakta, dels att den offentliga vården icke skulle medföra någon panträtt i egentlig mening för fordringsägarna, dels ock att i fråga om en så betydande del av kasserörelsens säkerhetshandlingar som hela dess växelportfölj den offentliga vården tänkts utövad endast i en så svag och obestämd form som att växel innehavet med icke alltför långa tids mellanrum kontrollerades av vederbörande allmänna ombud. Det synes vid angivna förhållanden mycket ovisst, om man med den offentliga vården skulle nå andra fördelar än dem, som skulle medfölja redan ett sådant system som det i motionerna I:433 och II: 830 föreslagna. Då det å andra sidan är ofrånkomligt, att den offentliga vården skulle bliva både kostsam och medföra praktiska svårigheter av ganska allvarlig art, har utskottet icke kunnat tillstyrka den föreslagna anordningen. Däremot vill utskottet förorda bifall till vad i nyssnämnda båda motioner i denna del föreslagits.

§ 43.

Vid beräkandet av delaktighetsunderlaget får enligt propositionen medräknas endast fastighetens taxerade jordbruksvärde. Likaså tages vid beviljandet av primärkredit hänsyn endast till nyssnämnda värde.

Föredragande departementschefen anförde i denna del:

Vidkommande spørsmålet om skogsvärdet må medräknas såsom delaktighetsunderlag och vid primärbelåning kan jag icke biträda utredningens förslag härutinnan. Det synes för kasserörelsens egen skull bäst, om den mera riskfyllda skogsbelåningen icke indrages under kassornas verksamhet. I varje fall torde det vara nödvändigt, att, om skogsbelåning skulle tillåtas, avverkningsrätten till intecknad fastighet genom lagbud begränsades.

I de likalydande motionerna I: 433 och II: 830 anföres emellertid härom:

I förevarande avseende intog jordbrukskreditutredningen i sitt betänkande en annan ståndpunkt, i det här föreslogs, att delaktighetsunderlaget skulle utgöras av fastighetens sammanlagda jordbruks- och skogsvärden enligt gällande taxering, därest ej annat värde blivit såsom delaktighetsunderlag bestämt genom särskild värdering (§ 44 i utredningens förslag). Beträffande grunderna för primärlåns utlåning föreslogs, dels att jordbrukskassa till medlem, som vore ägare av jordbruksfastighet, skulle kunna utlämna lån mot säkerhet av i fastigheten beviljad inteckning, om och i den mån inteckningen låge

inom sex tiondelar av fastighetens såsom delaktighetsunderlag bestämda värde (§ 54), dels att centralkassa skulle ha rätt att lämna jordbrukskassa kredit mot säkerhet av inteckning i fastighet, för vilken medlem av jordbrukskassan vore delaktig i densamma, om och i den mån inteckningen låge inom nyssnämnda värdegräns (§ 28).

I jämförelse med nuvarande bestämmelser, enligt vilka såsom delaktighetsunderlag gäller fastighetens taxerade jordbruksvärde, om ej annat värde blivit såsom dylikt underlag bestämt genom särskild värdering, innebar kreditutredningens förslag, enligt vilket även jordbruksfastighets taxerade skogsvärde skulle medräknas vid delaktighetsunderlagets bestämmande, den dubbla fördelen att bereda kassemedlem såväl ökad möjlighet till erhållande av andelskredit som möjlighet att belåna även till jordbruksfastighet hörande skog. Med hänsyn till den viktiga del av fastighetsvärdet, som skogen representerar för många jordbrukare särskilt i landets skogsbygder, hade det varit önskvärt att kreditutredningens ifrågavarande förslag kunnat i sin helhet genomföras. Då emellertid innevarande riksdag redan i ett annat sammanhang tagit ställning till frågan om skogsbelåningen, i det att riksdagen avslagit motionen II: 488 vari yrkats, att lån från statens sekundärlånefond även må kunna utlämnas mot inteckningssäkerhet i växande skog, torde vi i nu förevarande fall få nöja oss med att yrka bifall till jordbrukskreditutredningens nyssnämnda förslag angående delaktighetsunderlaget.

Vad motionärerna sålunda anfört synes förtjäna beaktande. Det får visserligen anses, att skogsbelåningen ofta nog kan medföra sådana risker, att de icke böra tagas av kassorna. Frågan om skogsvärdet må medräknas vid bestämmandet av delaktighetsunderlaget synes däremot icke vara beroende av om skogsbelåning tillåtes eller icke. Visserligen medför utökningen av delaktighetsunderlaget en motsvarande ökning av rätten till andelskredit, men denna rätt får ju medlemmen i fråga begagna endast om och i den mån han för krediten kan ställa godtagbara säkerheter i enlighet med vad därom är stadgat. Att man låter delaktighetsunderlaget omfatta även skogsvärdet innebär sålunda icke, att man för kassornas vidkommande medgiver skogsbelåning.

På grund av det anförda vill utskottet tillstyrka, att ifrågavarande bestämmelser så omformas, att delaktighetsunderlaget kommer att omfatta även taxerade skogsvärdet.

§ 49.

Utskottet vill här föreslå enahanda ändringar som vid § 26. Därest sistnämnda paragraf ändras, torde utan vidare följa, att jämväl § 49 skall på motsvarande sätt ändras.

§ 61.

Enligt det i propositionen framlagda förslaget skall inspektionen övervaka, bland annat, att kassorna efterleva de föreskrifter, som blivit av ombudsstämman, föreningssammanträde eller styrelse behörigen meddelade. Frånsett att detta stadgande givits en alldeles för vid avfattning, torde det icke heller i övrigt vara välbetänkt. Det må nämligen framhållas, att medlemmarna i kassorna samtidigt äro kassornas låntagare; att då föreskriva en

ovillkorlig skyldighet för inspektionsmyndigheten att övervaka efterlevnaden av de beslut, som av dessa fattats, kan icke vara lämpligt. Därför föreslår utskottet, att berörda stadgande utgår ur paragrafen. Utskottet vill därvid samtidigt påpeka, att inspektionsmyndigheten jämlikt bestämmelsen i andra stycket av paragrafen äger möjlighet att det oaktat övervaka efterlevnaden av givna föreskrifter, där enligt inspektionens mening så bör ske.

Vad slutligen angår dagen för de föreslagna författningarnas ikraftträdande har denna i propositionen fixerats till den 1 juli 1936. Emellertid har det kommit till utskottets kännedom, att enligt bank- och fondinspektionens mening det skulle medföra svårigheter för inspektionen att före den 1 oktober 1936 medhinna vidtagandet av de förberedande åtgärder, som av den föreslagna inspektionsverksamheten kunna föräledas. Med anledning härav vill utskottet föreslå, att författningarna icke skola träda i kraft förrän den 1 oktober 1936. Motsvarande ändring av övergångsbestämmelserna torde i anledning därav böra vidtagas.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen, i anledning av förevarande proposition samt motionerna I: 433 och II: 830, med förklarande att de i propositionen framlagda författningsförslagen ej kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

1) L a g

med vissa bestämmelser om centralkassor för jordbrukskredit.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Ekonomisk förening, som utgör sammanslutning för ett eller flera län av ekonomiska föreningar med ändamål att var inom sin ort bereda driftkredit åt idkare av mindre jordbruk, må, enligt de bestämmelser Konungen meddelar, kunna vinna godkännande såsom centralkassa för jordbrukskredit.

2 §.

Centralkassa äger i den ordning och under de villkor, som Konungen prövar betryggande, från allmänheten mottaga inlåning på räkning som av bank allmänligen begagnas.

3 §.

Varda penningar hos centralkassa insatta att där innestå viss tid, mot eller utan ränta, skall motbok eller annat bevis som kassan därom utfärdar ställas till viss man och innehålla, att överlåtelse må ske endast till viss man samt att överlåtelsen bör till nye ägarens säkerhet anmälas hos kassan.

Till den, som hos centralkassa innehar sparkasseräkning, skall motbok utlämnas. Motbok må ock utlämnas till innehavaren av annan räkning, från vilken kassan är skyldig utbetala medel först viss tid efter uppsägning. Då medel insätts eller lyftas å räkning för vilken motbok är utfärdad, skall i motboken göras anteckning därom. Ej må kassan träffa förbehåll, som skulle medföra att betalning till annan än rätt innehavare av motbok rörande insättning å sparkasseräkning kunde av kassan åberopas.

I fråga om efterlysning och dödande av förkommen motbok gälle vad därom är stadgat beträffande motbok med bank.

4 §.

Omyndig må utan särskild tillåtelse av förmyndaren förfoga över medel, som den omyndige efter det han fyllt sexton år själv insatt hos centralkassa. Sådana medel må ej av kassan utbetalas till förmyndaren utan den omyndiges samtycke. Har förmyndaren erhållit överförmyndarens tillstånd att omhändertaga medlen och därom hos kassan företett bevis, äge dock förmyndaren ensam förfoga över medlen. I fall varom nu är sagt skall anteckning att förmyndaren äger ensam förfoga över innestående medel verkställas å bevis eller i motbok, som av kassan utlämnats, när beviset eller motboken företes hos kassan.

I fråga om medel som stå under förvaltning av förmyndare eller god man efter vad i lagen om förmynderskap är stadgat, må hos kassan förbehåll när som helst göras att medlen ej må uttagas utan överförmyndarens tillstånd. Har förbehåll gjorts, skall anteckning därom verkställas å bevis som utfärdas om insättningen eller i motbok som utlämnas av kassan. Då med överförmyndarens tillstånd uttagning av medel skett, skall ock anmärkning om tillståndet göras. Förmyndare och god man äge på begäran erhålla bevis om beloppet av de medel som insätts eller innestå under sådant förbehåll, så ock, om meddelat tillstånd icke blivit använt, intyg därom.

Utan hinder därav att motbok rörande insättning å sparkasseräkning förut utfärdats, må ny motbok utfärdas för den, till vilkens förmån medel insatts med förbehåll i avseende å medlens utbetalning, så ock för omyndig som fyllt sexton år, för vilken utfärdats motbok å medel varöver den omyndige ej äger själv förfoga. Har i fråga om medel, som stå under förvaltning av förmyndare eller god man, förbehåll gjorts varom i andra stycket sägs, äge jämväl förmyndaren eller gode mannen för insättning av medel utan sådant förbehåll utfå annan motbok.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

5 §.

Har centralkassa råkat i konkurstillstånd, skola i avseende å dess konkurs, utöver vad som i allmänhet gäller i fråga om ekonomisk förenings konkurs, de särskilda bestämmelser som äro meddelade beträffande sparbanks konkurs äga motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1936, från och med vilken dagen den 18 juni 1915 (nr 231) innefattande vissa bestämmelser om centralkassor för jordbrukskredit skall upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1936, från och med vilken dagen den 18 juni 1915 (nr 231) innefattande vissa bestämmelser om centralkassor för jordbrukskredit skall upphöra att gälla.

2) Förordning

angående vissa ändringar i förordningen den 3 juli 1930 (nr 317) om jordbrukets kreditkassor.

Härigenom förordnas, *dels* att i förordningen den 3 juli 1930 om jordbrukets kreditkassor¹ skola införas sex nya paragrafer med beteckning 5 a, 26 a, 29 a, 33 a, 49 a och 54 a av den lydelse nedan sägs, *dels* att i nämnda förordning skall införas ett nytt kapitel, betecknat kap. V och med nedan angivna lydelse, *dels* att § 35 skall ur förordningen utgå, *dels ock* att övriga här nedan införda paragrafer i samma förordning skola erhålla ändrad lydelse, på sätt av det följande framgår:

Härigenom förordnas, *dels* att i förordningen den 3 juli 1930 om jordbrukets kreditkassor¹ skola införas sju nya paragrafer med beteckning 5 a, 26 a, 29 a, 31 a, 33 a, 49 a och 54 a av den lydelse nedan sägs, *dels* att i nämnda förordning skall införas ett nytt kapitel, betecknat kap. V och med nedan angivna lydelse, *dels* att § 35 skall ur förordningen utgå, *dels ock* att övriga här nedan införda paragrafer i samma förordning skola erhålla ändrad lydelse, på sätt av det följande framgår:

§ 5 a.

Såsom säkerhet för jordbrukskreditkassans upplåning tjäna, förutom grundfonden, de förbindelser, som centralkassorna för erhållna lån utfärda till jordbrukskreditkassan, ävensom, till häremot svarande belopp, till centralkassorna av dessas låntagare avlämnade förbindelser med tillhörande hypotek.

¹ Senaste lydelse av § 31, se SFS 1934:324.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 9.

Det åligger jordbrukskreditkassans styrelse att tillse, att för den kredit, som av kassan lämnas, fullt betryggande säkerhet finnes och hålles vid makt.

Angående offentlig vård av centralkassas säkerhetshandlingar är stadgat i § 29 a.

§ 26.

Centralkassa må ej idka annan rörelse än penningrörelse och ej bereda kredit åt andra än sina medlemmar.

Kreditgivningen må bestå i utlämnande av reverslån eller beviljande av kredit i räkning eller växeldiskontering.

Reverslån eller kredit i räkning må beviljas på högst ett år eller på viss tids, högst tre månaders, uppsägning.

Växel må diskonteras på högst sex månader.

Omsättning av kredit må kunna medgivas.

(Utskottets förslag.)

§ 9.

Det åligger jordbrukskreditkassans styrelse att tillse, att för den kredit, som av kassan lämnas, fullt betryggande säkerhet finnes och hålles vid makt.

§ 26.

Centralkassa må ej idka annan rörelse än penningrörelse och ej bereda kredit åt andra än sina medlemmar.

Kreditgivningen må bestå i utlämnande av reverslån eller beviljande av kredit i räkning eller växeldiskontering.

Reverslån må beviljas på högst ett år eller, om pant av fastighetsinteckning eller obligationer blivit ställd, på viss tids, högst tre månaders, uppsägning.

Kredit i räkning må beviljas på högst ett år.

Växel må diskonteras på högst sex månader.

Omsättning av kredit må kunna medgivas.

§ 26 a.

Kredit må lämnas endast mot säkerhet, som styrelsen för centralkassan finner fullt betryggande.

Såsom säkerhet för kredit till jordbrukskassa skola till centralkassan pantförskrivas av jordbrukskassans kredittagare avlämnade lånehandlingar med tillhörande säkerheter. Växelkredit må lämnas genom rediskontering av hos jordbrukskassa diskonterad växel.

§ 27.

Jordbrukskassa må icke beredas kredit till högre belopp än som motsvarar det sammanlagda lånemaximum, som gäller för kassans medlemmar. Vad sålunda stadgats skall dock ej utgöra hinder för entralkassa att till jord-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

brukskassa utöver nyss avsedda maximum utlämna lån mot säkerhet av in-teckning i jordbruksfastighet, varför medlem av jordbrukskassan är delaktig i densamma, om och i den mån in-teckningens kapitalvärde ligger inom sex tiondelar av fastighetens jordbruksvärde enligt gällande taxering. Såsom jordbruksfastighet anses även fastighet, varå, utan samband med jordbruk, trädgårdsskötsel, hönsskötsel, fiskodling eller annan därmed jämförlig verksamhet bedrivs såsom självständig näring, så ock sådan såsom annan fastighet taxerad mindre fastighet, vilken användes av hantverkare eller annan arbetare, som beredes sin väsentliga sysselsättning av idkare av jordbruk eller därmed jämförlig verksamhet.

§ 29.

Centralkassa äger av allmänheten mottaga medel till förräntning å sparkasseräkning, depositionsräkning, kapitalräkning och checkräkning.

Medel, som äro insatta å sparkasseräkning, depositionsräkning eller kapitalräkning, må centralkassa ej ikläda sig skyldighet att återbetala annorledes än viss tid efter uppsägning, nämligen i fråga om medel å sparkasseräkning minst en vecka och i fråga om medel å depositionsräkning eller kapitalräkning minst tre månader; styrelsen för kassan dock lämnat öppet att, då sådant prövas kunna ske utan olägenhet, i särskilda fall medgiva utbetalning utan avvaktan av uppsägningstidens utgång.

En och samma insättares tillgodohavande på sparkasseräkning må icke annorledes än genom upplupen räntas läggande till kapitalet ökas utöver fyratusen kronor.

§ 29 a.

Såsom säkerhet för centralkassas upp- och inlåning tjäna de förbindelser, som av dess låntagare avlämnas, jämte tillhörande hypotek. Det åligger centralkassans styrelse att tillse, att de sålunda ställda säkerheterna äro fullt betryggande.

Till belopp, som minst motsvarar centralkassans upp- och inlåning efter avdrag av inneliggande kassa samt tillgodohavande hos riksbanken, inländskt bankaktiebolag eller sparbank, skola kassans säkerhetshandlingar vara ställda under offentlig vård av ombud, som förordnas av bank- och fondinspektionen. Bank- och fondinspektionen meddelar när-

§ 29 a.

Såsom säkerhet för centralkassas upp- och inlåning tjäna de förbindelser, som av dess låntagare avlämnas, jämte tillhörande hypotek. Det åligger centralkassans styrelse att tillse, att de sålunda ställda säkerheterna äro fullt betryggande och förvaras hos centralkassan.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

mare föreskrifter om anordnandet av den offentliga vården av säkerhetshandlingarna.

§ 30.

Centralkassa skall vara skyldig att i tillgångar, vilka kunna med lätthet förvandlas i penningar, redovisa kassareserv, som tillsammans med den inneliggande kassan motsvarar minst tjugufem procent av de förbindelser, som det åligger kassan att vid anfordran fullgöra. Pantsatt tillgång, som nu sagts, må härvid icke tagas i beräkning; dock att, där tillgången utgör säkerhet för avtalad kredit, som ej av kassan till fullo begagnats, den må beräknas till det belopp, som kassan enligt avtalet är berättigad ytterligare utbekomma. Nedgår kassareserv under vad nu är sagt, skall den, så snart det kan ske, åter uppbringas till föreskrivet belopp.

Närmare föreskrifter angående de tillgångar, som må såsom kassareserv godkännas, meddelas, där så erfordras, av bank- och fondinspektionen.

§ 31.

Centralkassas inlåning å bankmässiga räkningar må icke överskrida ett belopp, motsvarande tre gånger den ansvarighet, som de till centralkassan anslutna jordbrukskassorna sammanlagt hava för centralkassans förbindelser; Kungl. Maj:t dock obetaget att, där skäl därtill äro, medgiva, att inlåningen må uppgå till ett belopp, motsvarande fyra gånger nämnda ansvarighet.

§ 31 a.

Centralkassa äger icke utan bank- och fondinspektionens tillstånd utöva verksamhet vid avdelningskontor å annan ort än där huvudkontoret är beläget. Dylikt tillstånd må meddelas, när verksamheten finnes kunna vara till nytta för det allmänna.

§ 33 a.

Anmälningar om medlemmars avgång, som inkomma från jordbrukskassor, skola av styrelsen för centralkassa samlas och ordnas samt hållas tillgängliga för en var, som vill taga kännedom om dem.

§ 36.

Nedgår antalet anslutna jordbrukskassor i godkänd centralkassa under tio, åligger det kassans styrelse att därom ofördröjligen underrätta länssty-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

relsen och styrelsen för jordbrukskreditkassan. Fylles ej detta antal inom två månader efter erinring om förhållandet från länsstyrelsens sida eller iakttagelse centralkassan icke i vad på den ankommer föreskrifterna i denna förordning, eller ställer kassan sig icke till efter rättelse av bank- och fondinspektionen meddelat förbud eller föreläggande, eller handhaves eljest kassans angelägenheter på ett sätt, som är ägnat att rubba förtroendet till kassan, kan godkännandet av länsstyrelsen återkallas.

Har godkännandet för centralkassan återkallats, skall genom länsstyrelsens försorg ofördröjligen göras anmälan därom hos styrelsen för jordbrukskreditkassan och hos bank- och fondinspektionen samt underrättelse om förhållandet kungöras i den stads tidning, där länsstyrelsen har sitt säte, eller, om flera tidningar där utgivas, i den av dessa, där allmänna påbud för staden vanligen meddelas, ävensom, där kassans styrelse har sitt säte å annan ort, i en tidning å denna ort.

§ 42.

Till medlem i jordbrukskassa må icke antagas annan än i Sverige bosatt svensk medborgare, som är ägare eller brukare av fastighet, varom i § 43 förmåles, eller här i riket registrerat aktiebolag, som har till ändamål att idka jordbruk. Dock må såsom medlem, ändå att han icke äger eller brukar sådan fastighet, som nyss sagts, intagas ledamot eller suppleant i kassans styrelse, så ock föreståndaren eller verkställande direktören för den centralkassa, till vilken kassan är ansluten.

Jordbrukskassa skall bestå av minst femton medlemmar.

§ 43.

Ägare av — — — bestämda värde.
 Är jordbruksfastighet — — — bestämda värde.

Såsom delaktighetsunderlag — —
 — fall bestämmas.

§ 43.

Ägare av — — — bestämda värde.
 Är jordbruksfastighet — — — bestämda värde.

Delaktighetsunderlaget utgöres av fastighetens sammanlagda jordbruks- och skogsvärden enligt gällande taxering, utan så är att annat värde blivit såsom delaktighetsunderlag bestämt genom särskild värdering. Värdering, som nyss sagts, ombesörjes på där om av jordbrukskassan gjord framställning av vederbörande centralkassa, på vilken ock ankommer att fastställa, till vilket värde delaktighetsunderlaget skall i sådant fall bestämmas.

Sträcker sig — — — i kassan.

Sträcker sig — — — i kassan.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Såsom jordbruksfastighet anses även fastighet, varå, utan samband med jordbruk, trädgårdsskötsel, hönskötsel, fiskodling eller annan därmed jämförlig verksamhet bedrives såsom självständig näring, så ock sådan såsom annan fastighet taxerad mindre fastighet, vilken användes av hantverkare eller annan arbetare, som beredes sin väsentliga sysselsättning av idkare av jordbruk eller därmed jämförlig verksamhet. Såsom delaktighetsunderlag för här avsedd fastighet skall gälla fastighetens taxeringsvärde, där ej annat värde bestämts genom särskild värdering på sätt ovan är sagt.

Annan medlem än sådan, som i första och andra styckena avses, må icke vara delaktig i kassan med mera än en andel.

Medlem må — — — en jordbrukskassa.

§ 49.

Jordbrukskassa må — — — i kassan.

Kreditgivningen må bestå i utlämnande av reverslån eller växeldiskontering eller beviljande av kredit i räkning, som genom kassans förmedling öppnas hos vederbörande centralkassa.

Reverslån eller kredit i räkning må beviljas på högst ett år eller på viss tids, högst tre månaders, uppsägning.

Växel må diskonteras på högst sex månader.

Omsättning av kredit må kunna medgivas.

(Utskottets förslag.)

Såsom jordbruksfastighet anses även fastighet, varå, utan samband med jordbruk, trädgårdsskötsel, hönskötsel, fiskodling eller annan därmed jämförlig verksamhet bedrives såsom självständig näring, så ock sådan såsom annan fastighet taxerad mindre fastighet, vilken användes av hantverkare eller annan arbetare, som beredes sin väsentliga sysselsättning av idkare av jordbruk eller därmed jämförlig verksamhet. Såsom delaktighetsunderlag för här avsedd fastighet skall gälla fastighetens taxeringsvärde, där ej annat värde bestämts genom särskild värdering på sätt ovan är sagt.

Annan medlem än sådan, som i första och andra styckena avses, må icke vara delaktig i kassan med mera än en andel.

Medlem må — — — en jordbrukskassa.

§ 49.

Jordbrukskassa må — — — i kassan.

Kreditgivningen må bestå i utlämnande av reverslån eller växeldiskontering eller beviljande av kredit i räkning, som genom kassans förmedling öppnas hos vederbörande centralkassa.

Reverslån må beviljas på högst ett år eller, om pant av fastighetsinteckning eller obligationer blivit ställd, på viss tids, högst tre månaders, uppsägning.

Kredit i räkning må beviljas på högst ett år.

Växel må diskonteras på högst sex månader.

Omsättning av kredit må kunna medgivas.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

§ 49 a.

Kredit må lämnas endast mot säkerhet, som styrelsen för jordbrukskassan finner fullt betryggande.

Säkerheten skall utgöras av pant i fast eller lös egendom eller fordringsrätt jämväl mot annan än den, åt vilken krediten beviljas.

Mot in-teckning i jordbruksinventarier eller förlagsin-teckning må kredit ej lämnas, jordbrukskassan dock obetaget att mottaga sådan säkerhet tillika med annan i och för sig fullgod säkerhet.

§ 53.

Jordbrukskassa må icke samtidigt vara medlem av mer än en centralkassa för jordbrukskredit och må icke utan medgivande av styrelsen för centralkassan förskaffa sig kredit hos annan än centralkassan.

§ 54 a.

Då medlem av jordbrukskassa avgått, skall styrelsen för kassan, i stället för att om avgången utfärda kungörelse på sätt i lagen om ekonomiska föreningar sägs, ofördröjligen till centralkassan göra skriftlig anmälan om avgången.

§ 55.

Nedgår antalet medlemmar i godkänd jordbrukskassa under femton, åligger det kassans styrelse att därom ofördröjligen underrätta länsstyrelsen och vederbörande centralkassa. Fylles ej antalet inom en månad efter erinring om förhållandet från länsstyrelsens sida, eller iakttager kassan icke i vad på den ankommer föreskrifterna i denna förordning, eller ställer kassan sig icke till efterrättelse av bank- och fondinspektionen meddelat förbud eller föreläggande, eller handhavas eljest kassans angelägenheter på ett sätt, som är ägnat att rubba förtroendet till kassan, kan godkännandet av länsstyrelsen återkallas.

Har godkännandet för jordbrukskassa återkallats, skall genom länsstyrelsens försorg ofördröjligen göras anmälan därom hos vederbörande centralkassa och bank- och fondinspektionen samt underrättelse om förhållandet kungöras i den stads tidning, där länsstyrelsen har sitt säte, eller, om flera tidningar där utgivas, i den av dessa, där allmänna påbud för staden vanligen meddelas, ävensom, där kassans styrelse har sitt säte å annan ort, i en tidning å denna ort.

Har godkännandet, såsom i § 39 sägs, förfallit, skall kungörelse därom ske som ovan sagts.

Har jordbrukskassa — — — laga kraft.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)***Kap. V. Om tillsyn.**

§ 60.

Jordbrukskreditkassan, centralkassorna och jordbrukskassorna skola stå under tillsyn av bank- och fondinspektionen.

Ledamot av inspektionen må ej deltaga i styrelsen av eller vara anställd vid kassa, som nu nämnts.

Närmare bestämmelser om inspektionens organisation och verksamhet i och för denna tillsyn meddelas av Kungl. Maj:t.

§ 61.

Inspektionen skall övervaka, att kassorna i sin verksamhet ställa sig till efterrättelse de lagar och andra författningar, som hava avseende å kassorna, de för kassorna gällande reglementen och stadgar *samt de föreskrifter, som blivit av ombudsstämman, förningssammanträde eller styrelse behörigen meddelade.*

Det åligger inspektionen att jämväl i övrigt, såvitt angår förhållanden, som kunna inverka på kassornas säkerhet, med uppmärksamhet följa deras verksamhet.

Undersökning av kassa skall av inspektionen anställas, så ofta sådan av inspektionen anses erforderlig eller av Kungl. Maj:t anbefalles.

Inspektionen äge, där så finnes lämpligt, förordna ombud att biträda vid tillsynen av viss centralkassa och till densamma anslutna jordbrukskassor.

§ 61.

Inspektionen skall övervaka, att kassorna i sin verksamhet ställa sig till efterrättelse de lagar och andra författningar, som hava avseende å kassorna, samt de för kassorna gällande reglementen och stadgar.

Det åligger inspektionen att jämväl i övrigt, såvitt angår förhållanden, som kunna inverka på kassornas säkerhet, med uppmärksamhet följa deras verksamhet.

Undersökning av kassa skall av inspektionen anställas, så ofta sådan av inspektionen anses erforderlig eller av Kungl. Maj:t anbefalles.

Inspektionen äge, där så finnes lämpligt, förordna ombud att biträda vid tillsynen av viss centralkassa och till densamma anslutna jordbrukskassor.

§ 62.

Styrelsen för kassa åligger:

att när som helst hålla kassans tillgångar ävensom böcker, räkenskaper och andra handlingar tillgängliga för granskning av inspektionen eller dess ombud;

att ofördröjligen till inspektionen insända styrelsens förvaltningsberättelse jämte vinst- och förlusträkningen samt balansräkningen ävensom, efter verkställd revision, den däröver avgivna berättelsen tillika med annan handling

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

angående kassans förvaltning eller räkenskaper, som revisorerna må hava avlämnat till styrelsen;

att tillhandahålla inspektionen sådana översikter rörande kassans ställning och verksamhet, som av inspektionen påkallas; samt

att i övrigt meddela inspektionen eller dess ombud alla de upplysningar rörande kassan, som av inspektionen eller ombudet äskas.

§ 63.

Inspektionen äge sammankalla styrelsen för jordbrukskreditkassan, när sådant prövas nödigt. Har styrelsen icke efterkommit av inspektionen framställd begäran om utfärdande av kallelse till extra ombudsstämma, må sådan stämma ock av inspektionen sammankallas.

Vid ombudsstämma eller av inspektionen utlyst styrelsesammanträde må ledamot av inspektionen närvara och i överläggningarna delta.

§ 64.

Har av styrelsen för kassa eller å ombudsstämma eller föreningsammanträde fattats beslut, som strider mot lag eller mot reglemente eller stadgar, må inspektionen kunna förbjuda verkställighet av beslutet. Inspektionen må ock kunna förelägga styrelsen att, i händelse beslut av nyss omförmälda beskaffenhet gått i verkställighet, göra rättelse, där så kan ske, så ock att fullgöra vad styrelsen enligt lag eller enligt reglemente eller stadgar åligger. Sådant föreläggande må dock, utom vad angår innehållet av vinst- och förlusträkning eller balansräkning, icke av inspektionen meddelas i fråga om i lag givna föreskrifter, vilkas överträdande är belagt med straff.

Inspektionen äge förelägga vite vid meddelande av föreskrift eller förbud enligt första stycket samt fälla till sådant vite.

Ändå att fall icke är för handen, som i första stycket sägs, äge inspektionen meddela de erinringar i fråga om kassans verksamhet, som inspektionen finner påkallade.

§ 65.

Underlåter centralkassa eller jordbrukskassa att ställa sig till efter rättelse av inspektionen meddelat förbud eller föreläggande eller handhar sådan kassa eljest sina angelägenheter på sätt, som är ägnat att rubba förtroendet till densamma, äge inspektionen göra anmälan därom hos vederbörande länsstyrelse med anhållan om återkallelse av det för kassan meddelade godkännandet.

§ 66.

Över inspektionens beslut må klagan föras hos Kungl. Maj:t inom den tid, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är stadgad, men beslutet går ändock i verkställighet, där icke Kungl. Maj:t annorlunda förordnar.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

§ 67.

Träder centralkassa eller jordbrukskassa i likvidation, äge inspektionen därunder i avseende å likvidatorer och föreningssammanträde enahanda befogenhet, som, innan kassan trätt i likvidation, enligt denna förordning tillkommer inspektionen beträffande styrelse och föreningssammanträde.

§ 68.

Med dagsböter eller fängelse straffes styrelseledamot eller befattningshavare hos kassa, som mot bättre vetande till inspektionen eller länsstyrelse avgiver oriktig eller ofullständig uppgift angående omständighet, varom det ålegat honom att lämna upplysning.

§ 69.

Böter eller viten, som ådömas enligt denna förordning, tillfalla kronan. Saknas tillgång till deras gäldande, skall förvandling ske efter allmänna strafflagen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1936. Med avseende å centralkassa eller jordbrukskassa, som vunnit godkännande före nämnda dag, skola de äldre bestämmelserna äga tillämpning, till dess vederbörande länsstyrelses godkännande erhållits av sådana före den 1 juli 1937 länsstyrelsens prövning underställda ändringar i kassans stadgar, varigenom desamma bringats till överensstämmelse med vad ovan föreskrivits; ägande Kungl. Maj:t att beträffande särskild kassa medgiva den ytterligare utsträckning av tiden för de äldre bestämmelsernas tillämpning, som av omständigheterna finnes påkallad.

Underlåter kassa att före den 1 juli 1937 ansöka om godkännande av stadgeändringar med nyss angivet ändamål eller finnas de av kassan beslutade ändringarna icke vara av beskaffenhet att kunna godkännas eller iakttagas kassa, som av Kungl. Maj:t medgivits utsträckning av tiden för de äld-

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1936. Med avseende å centralkassa eller jordbrukskassa, som vunnit godkännande före nämnda dag, skola de äldre bestämmelserna äga tillämpning, till dess vederbörande länsstyrelses godkännande erhållits av sådana före den 1 oktober 1937 länsstyrelsens prövning underställda ändringar i kassans stadgar, varigenom desamma bringats till överensstämmelse med vad ovan föreskrivits; ägande Kungl. Maj:t att beträffande särskild kassa medgiva den ytterligare utsträckning av tiden för de äldre bestämmelsernas tillämpning, som av omständigheterna finnes påkallad.

Underlåter kassa att före den 1 oktober 1937 ansöka om godkännande av stadgeändringar med nyss angivet ändamål eller finnas de av kassan beslutade ändringarna icke vara av beskaffenhet att kunna godkännas eller iakttagas kassa, som av Kungl. Maj:t medgivits utsträckning av tiden

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

re bestämmelsernas tillämpning, icke föreskrift, som därvid lämnats, skall det för kassan meddelade godkännandet av länsstyrelsen återkallas.

för de äldre bestämmelsernas tillämpning, icke föreskrift, som därvid lämnats, skall det för kassan meddelade godkännandet av länsstyrelsen återkallas.

3) **F ö r o r d n i n g**

om ändrad lydelse av §§ 6 och 7 förordningen den 3 juni 1932 (nr 165) angående rätt för centralkassa för jordbrukskredit att till medlemmar intaga andra ekonomiska föreningar än jordbrukskassor.

Härigenom förordnas, att §§ 6 och 7 förordningen den 3 juni 1932 angående rätt för centralkassa för jordbrukskredit att till medlemmar intaga andra ekonomiska föreningar än jordbrukskassor, skola erhålla ändrad lydelse på sätt av det följande framgår:

§ 6.

För kredit till förening, som i § 4 avses, skall finnas säkerhet, som av centralkassans styrelse prövas fullt betryggande.

Krediten skall säkerställas genom pant i fast eller lös egendom eller fordringsrätt jämväl mot annan än föreningen själv.

Mot inteckning i jordbruksinventarier eller förlagsinteckning må kredit ej lämnas, centralkassan dock obetaget att mottaga sådan säkerhet tillika med annan i och för sig fullgod säkerhet.

Kredit må beredas en och samma förening till så stort belopp, som av centralkassans styrelse med hänsyn till säkerhetens beskaffenhet och andra ifrågakommande omständigheter prövas lämpligt. Krediten må icke uppgå till mera än tvåhundra kronor för varje av föreningen i centralkassan tecknad andel, dock med rätt för centralkassan att därutöver, efter medgivande av styrelsen för jordbrukskreditkassan, lämna föreningen kredit mot säkerhet av inteckning i fastighet, om och i den mån inteckningen ligger inom sex tiondelar av fastighetens jordbruksvärde enligt gällande taxering, där fastigheten är taxerad såsom jordbruksfastighet, och inom fyra tiondelar av taxeringsvärdet, där fastigheten är taxerad såsom annan fastighet.

Centralkassas sammanlagda — — — denna begränsning.

§ 7.

I allt, varom ej i enlighet med ovan meddelade bestämmelser särskilt stadgats, skall ekonomisk förening, som i § 4 avses, vara såväl i fråga om

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

rättigheter som beträffande skyldigheter likställd med till centralkassan ansluten jordbrukskassa.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1936. Med avseende å centralkassa, som vunnit godkännande före nämnda dag, skola de äldre bestämmelserna äga tillämpning, till dess vederbörande länsstyrelses godkännande erhållits av sådana före den 1 juli 1937 länsstyrelsens prövning underställda ändringar i kassans stadgar, varigenom desamma bringats till överensstämmelse med vad ovan föreskrivits; ägande Kungl. Maj:t att beträffande särskild kassa medgiva den ytterligare utsträckning av tiden för de äldre bestämmelsernas tillämpning, som av omständigheterna finnes påkallad.

Underlåter centralkassa att före den 1 juli 1937 ansöka om godkännande av stadgeändringar med nyss angivet ändamål eller finnas de av kassan beslutade ändringarna icke vara av beskaffenhet att kunna godkännas eller iakttager kassa, som av Kungl. Maj:t medgivits utsträckning av tiden för de äldre bestämmelsernas tillämpning, icke föreskrift, som därvid lämnats, skall det för kassan meddelade godkännandet av länsstyrelsen återkallas.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1936. Med avseende å centralkassa, som vunnit godkännande före nämnda dag, skola de äldre bestämmelserna äga tillämpning, till dess vederbörande länsstyrelses godkännande erhållits av sådana före den 1 oktober 1937 länsstyrelsens prövning underställda ändringar i kassans stadgar, varigenom desamma bringats till överensstämmelse med vad ovan föreskrivits; ägande Kungl. Maj:t att beträffande särskild kassa medgiva den ytterligare utsträckning av tiden för de äldre bestämmelsernas tillämpning, som av omständigheterna finnes påkallad.

Underlåter centralkassa att före den 1 oktober 1937 ansöka om godkännande av stadgeändringar med nyss angivet ändamål eller finnas de av kassan beslutade ändringarna icke vara av beskaffenhet att kunna godkännas eller iakttager kassa, som av Kungl. Maj:t medgivits utsträckning av tiden för de äldre bestämmelsernas tillämpning, icke föreskrift, som därvid lämnats, skall det för kassan meddelade godkännandet av länsstyrelsen återkallas.

4) **L a g**

angående ändrad lydelse av 58 § lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet.

Härigenom förordnas, att 58 § lagen den 6 juni 1930 om kommunalstyrelse på landet skall i nedan intagna del erhålla följande ändrade lydelse:

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

58 §.

Penningar eller — — — eller värdehandlingar.

Penningmedel, som ej erfordras för verkställande av nära förestående utbetalningar, skola för kommunens räkning insättas hos bank eller å postgiro-konto. Med bank avses här jämväl centralkassa för jordbrukskredit.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1936.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1936.

5) L a g

angående ändrad lydelse av 53 § lagen den 6 juni 1930 (nr 252) om kommunalstyrelse i stad.

Härigenom förordnas, att 53 § lagen den 6 juni 1930 om kommunalstyrelse i stad¹ skall i nedan intagna del erhålla följande ändrade lydelse:

53 §.

Penningar eller — — — eller värdehandlingar.

Penningmedel, som ej erfordras för verkställande av nära förestående utbetalningar, skola för stadens räkning insättas hos bank eller å postgiro-konto. Med bank avses här jämväl centralkassa för jordbrukskredit.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1936.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1936.

6) L a g

angående ändrad lydelse av 54 § lagen den 6 juni 1930 (nr 259) om församlingsstyrelse.

Härigenom förordnas, att 54 § lagen den 6 juni 1930 om församlingsstyrelse skall i nedan intagna del erhålla följande ändrade lydelse:

54 §.

Penningar eller — — — eller värdehandlingar.

Penningmedel, som ej erfordras för verkställande av nära förestående ut-

¹ Jfr SFS 1932:266.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

betalningar, skola för församlingens räkning insättas hos bank eller å postgirokonto. Med bank avses här jämväl centralkassa för jordbrukskredit.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1936.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1936.

B) att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, ville
1) medgiva, att tiden för återställandet till riksgäldskontoret av de svenska statens obligationer till nominellt belopp av sammanlagt 20,000,000 kronor, vilka enligt riksdagens medgivande överlämnats till svenska jordbrukskreditkassan för pantförskrivning såsom säkerhet för lån hos riksbanken, må utsträckas beträffande hälften av obligationerna till den 30 juni 1941 och beträffande återstående hälften till den 30 juni 1946;

2) besluta den ändring i gällande bestämmelser angående överlämnandet till riksbanken av svenska statens obligationer såsom pant för envar centralkassas för jordbrukskredit förbindelser, att nuvarande maximibeloppet för obligationer höjes från 750,000 till 1,000,000 kronor;

3) till *Jordbrukets kreditkassor: Revision av jordbrukskasserörelsen m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag av kronor 100,000;

C) att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning angående frågan under vilka förhållanden centralkassa skall vara skyldig att träda i likvidation, samt för 1937 års riksdag framlägga förslag till erforderliga bestämmelser i ämnet; samt

D) att motionen II: 828, i den mån den ej kan anses besvarad genom vad utskottet under A och B hemställt, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 9 juni 1936.

På sammansatta banko- och jordbruksutskottets vägnar:

EDVIN LEFFLER.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från bankoutskottet: herrar *Lindgren, Ernfors, Johansson* i Friggeråker, *Ström* i Lidköping, *Leffler, Paulsen, Hilding** och *Englund*.

från jordbruksutskottet: herrar *Sederholm, Carl Eriksson, Granath, Elof Andersson, Hedlund* i Häste, *Olsson* i Rödningsberg, *Pettersson* i Rosta och *Ericsson* i Sörsjön.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.